

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 112/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Olkiluodon ydinvoimalan häiriötilanteen viestinnästä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Eveliina Heinäluoman/sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 112/2021 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta nyt esiintyneet epäkohdat ydinvoimalan häiriötilanteiden viestinnässä korjataan ja nopea tiedonvälitys alueen asukkaille varmistetaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) omistama Olkiluodon ydinvoimalaitos sijaitsee Eurajoen kunnassa Satakunnassa noin 20 kilometrin päässä Raumalta ja noin 30 kilometrin päässä Porista. Laitoksen 2-yksikössä tapahtui häiriötilanne 10.12.2020.

Häiriötilanteessa mitattiin reaktorin päänhöyryputkissa noin 3-4 -kertaiseksi kohonnut säteilytaso, mikä käynnisti automaattisesti reaktorin pikasulun sekä suojarakennuksen eristyksen ja vesiruisikutuksen. Nämä ovat automaattisesti käynnistyviä turvallisuustoimintoja, joilla varmistetaan reaktorin turvallinen sammutus ja estetään mahdollinen säteilyn leviäminen suojarakennuksesta ympäristöön. Reaktorin sammuttamisen jälkeen laitos ajettiin turvallisesti huoltoseisokkiin, jossa suoritettiin häiriön selvitys- ja korjaustyöt. Ydinvoimalaitos toimi häiriötilanteessa täysin suunnitellusti ja turvallisesti.

Tapahtuman käynnistänyt kohonnut säteilytaso höyryputkessa voi tarkoittaa merkittävää polttoaineauriota. Tästä syystä käynnistettiin laitoksen ja viranomaisten valmiustoiminta. Luvanhaltija TVO selvitti tapahtuman syyn nopeasti. Tapahtumasta ei seurannut ihmisten ja ympäristön turvallisuuden kannalta merkittävää radioaktiivista päästöä eikä vaaraa laitoksen työntekijöille.

Tilannetta hoidettiin oletetun alkutapahtuman edellyttämässä laajuudessa, kunnes noin kolme tuntia tapahtuman alusta TVO laski valmiustilanneluokitusta omien vahvistettujen tutkimustulostensa ja selvitystensä perusteella. Eri organisaatiot palasivat perusvalmiuteen ohjeittensa mukaisesti 10.12. illasta alkaen ja valmiustoiminta päättyi kaikin osin 11.12. aamulla.

Säteilyturvakeskus (STUK) arvioi tapahtuman kuuluvan kansainvälisen ydintapahtumien arviointijärjestelmän (IAEA:n INES) asteikolla luokkaan nolla. Tapahtuma oli poikkeuksellinen, mutta sen ydin- ja säteilyturvallisuusmerkitys oli siis vähäinen.

Säteilyn ja ydinenergian käytöstä sekä niihin liittyvästä pelastustoiminnasta säädetään monessa eri laissa ja asetuksessa. Luvanhaltija vastaa toimintansa säteily- ja ydinturvallisuudesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM), on ydinenergian käytön ylin johto- ja valvontatehtävä, käsitellen lainsäädännön ja ydinlaitosten lupien valmistelun valtioneuvoston päätöksiä varten.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) vastaa säteilylainsäädännön valmistelusta ja sen alainen virasto STUK valvoo säteilyn ja ydinenergian käytön turvallisuutta, turva- ja valmiusjärjestelyjä sekä säteilytilannetta. Lisäksi STUK ylläpitää valmiutta normaalista poikkeavien säteilytilanteiden varalta, ilmoittaa, varoittaa ja raportoi poikkeavista säteilytilanteista, arvioi säteilytapahtumien turvallisuusmerkitystä sekä antaa suojelutoimia koskevia suosituksia.

Sisäministeriö (SM) johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä. Aluehallintovirasto valvoo pelastustointia sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan. Alueen pelastustoimen pelastuslaitos vastaa pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä.

Valtionhallinnon tehostetun viestinnän ohjeen mukaisesti häiriötilanteissa viestinnän tärkein tehtävä on varoittaa sekä suojella väestöä tiedossa olevalta vaaralta ja mahdollisilta lisävahingoilta. Toimivaltainen viranomaisella vastaa myös onnettomuustapauksessa viestinnästä väestölle.

Laitoksen pikasulku tapahtui 10.12.2020 klo 12.22. TVO ilmoitti tapahtuneesta virallisesti STUKille noin klo 12.50. Tämän lisäksi TVO varmisti tiedonkulun lähettämällä hälytysviestin STUKin hälytysjärjestelmiin.

STUKin päivystäjä hälytti ohjeistuksen mukaisesti oman viraston, Valtioneuvoston tilannekeskuksen (VNTIKE), sosiaali- ja terveysministeriön (STM), sisäministeriön (SM) sekä Ilmatieteen laitoksen päivystäjät puhelimitse noin klo 13.10 – 13.20. Nämä tahot jatkoivat tilannekuvan jakoa omilla toimi- ja hallinnonaloillaan. Lisäksi STUK oli suoraan yhteydessä Olkiluodon voimalaitokseen, Satakunnan pelastuslaitokseen ja työ- ja elinkeinoministeriöön.

Tämän lisäksi STUK välitti ensi-ilmoituksen Suomen tekemien sopimusten mukaisesti myös kansainväliselle atomienergiajärjestölle (IAEA), Euroopan komissiolle sekä Suomen tekemien kahdenvälisen sopimusten mukaisille sopimusvaltioille, mm. muille Pohjoismaille.

STUKin ensimmäinen uutinen tapahtuneesta julkaistiin noin tunti tapahtuman alun jälkeen ja noin puoli tuntia sen jälkeen, kun STUK sai asiasta ensitiedon. Tiedotteet olivat alusta asti monikielisiä ja niitä jaettiin monella kanavalla.

TVO viesti tapahtumasta omilla kanavillaan käytänteidensä mukaisesti. STM:n ja STUKin yhteinen tiedotustilaisuus pidettiin klo 15.30.

Ydinvoimalaitoksen häiriö- tai onnettomuustilanteet arvioidaan STUKin turvallisuusarvioinnin yhteydessä ja vaatimusten kautta huolehditaan, että laitoksen turvallisuus-, turva- ja valmiusjärjestelyt ovat kaikkiin tilanteisiin riittävät niin että laitos pysyy ympäristön ja ihmisten kannalta turvallisena. Tapahtumien kulku ei kuitenkaan aina ole suoraan ennakoitavissa. Tällöin luvanhaltijan ja viranomaisten on ensi tilassa selvítettävä, onko kyse suojelutoimenpiteitä edellyttävästä vaaratilanteesta tai tapahtumasta, josta ei aiheudu suojelutoimia edellyttäviä jatkotoimenpiteitä.

Olkiluodon joulukuinen tapahtuma osoittaa, että luvanhaltijan ja viranomaisten keskinäistä tiedonkulkua sekä väestölle suuntautuvaa viestintää on tarvetta kehittää häiriötilanteiden tiedottamisessa.

Luvanhaltijan toiminnan sekä viranomaistoiminnan arviointi tapahtumassa on parhaillaan menossa. STUKin tavoitteena on antaa omat suosituksensa valmiustoiminnan kehittämiseen, viranomaisyhteistyöhön sekä viestintään.

Tapahtuman kokemukset otetaan huomioon säteily- ja ydinonnettomuuksiin varautumisessa ja viestinnän kehittämisessä.

Helsingissä 29.03.2021

Elinkeinoministeri Mika Lintilä